

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060205

DOM
2021-06-23
Stockholm

Mål nr
F 14768-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-12-03 i mål nr F 2442-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Lantmäteriet
801 82 Gävle

Motpart

Uddevalla Vatten AB, 556901-9655
Kaserngården 3 B
451 81 Uddevalla

Ombud: U S

SAKEN

Debitering av förrättningskostnader
(Lantmäterimyndighetens fakturanummer 899323752)

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen lantmäterimyndighetens debiteringsbeslut enligt faktura nr 899323752 till 76 950 kr.

Dok.Id 1714554

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lantmäteriet har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa myndighetens debiteringsbeslut. Myndigheten har anfört i huvudsak följande. Eftersom mark- och miljödomstolen prövat en delfaktura finns inte hela förrättningsakten tillgänglig vid prövningen, vilket domstolen borde beakta. Myndigheten har lämnat in bl.a. utkast till handlingar som förrättningslantmätaren upprättat i ärendet för att tydligare redovisa vilka åtgärder som har vidtagits.

Uddevalla Vatten AB har motsatt sig ändring och anfört i huvudsak detsamma som vid mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Lantmäterimyndighetens arbete med lantmäteriförrättningar är avgiftsfinansierat. Avgiften ska, såvitt nu är aktuellt, beräknas utifrån hur lång tid som behövs för handläggningen av förrättningen och införande i fastighetsregistret (4 § förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar). Enligt 9 § i samma förordning har lantmäterimyndigheten möjlighet att besluta om delräkning innan förrättningen har avslutats.

Den överklagade fakturan är en delfaktura. Vid prövningen av en delfaktura finns inte allt underlag i form av beslutsprotokoll och tillhörande handlingar. Bedömningen av den totala förrättningskostnadens skälighet sker därför vanligtvis vid slutfakturerering (se rättsfallen RH 2009:32 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 oktober 2020 i mål nr F 12294-19). Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning finns det inte skäl att sätta ned det delfakturerade beloppet, utan prövningen av förrättningskostnadens skälighet får ske vid slutfakturerering. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och lantmäterimyndighetens debiteringsbeslut fastställas. Uddevalla Vatten AB ska alltså betala hela det belopp som framgår av delfakturan, dvs. 76 950 kr.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsråden Gösta Ihrfelt och Rikard Backelin, referent, samt tekniska rådet Karina Liljeroos.

Föredragande har varit Emilia Sjödahl.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-12-03
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr F 2442-20

PARTER

Klagande

Uddevalla Vatten AB
Kaserngården 3 B
451 81 Uddevalla

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut om debitering den 2 april 2020, fakturanr 899323752, i ärende nr O123632, se bilaga 1

SAKEN

Debitering av förärrtningskostnader gällande ledningsrättsåtgärd för kommunal vattenledning, Uddevalla och Orust kommun samt VA-ledningar till förmån för Orust kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen nedsätter den debiterade förärrtningskostnaden vid delfakturering den 2 april 2020 till 14 250 kr.

BAKGRUND

Ansökan inkom till Lantmäteriet den 18 oktober 2012 om ledningsrätt för att anlägga en vattenledning mellan berörda kommuner och inom vattenområden. Ledningsbeslut meddelades den 20 december 2013 som preliminärfråga: Ledningsbeslutet gav möjlighet för ledningshavarna, Uddevalla Vatten AB och Orust kommun, att få rådighet över vattenområden för att söka tillstånd för vattenverksamhet samt därefter anlägga ledningen. Det beslutades vidare om att Uddevalla Vatten AB skulle stå för förrättningskostnaderna.

Ledningsbeslutet överklagades och mark- och miljödomstolen avslög överklagandena, mål F 222-14 och ledningsbeslutet registrerades den 12 december 2014.

Tillstånd till vattenverksamhet meddelades den 13 augusti 2015.

Handläggningen av förrättningsärendet påbörjades den 14 augusti 2019 med bl. a. översända mätfiler kompletterande ansökan och besiktningssprotokoll.

Uddevalla vatten AB delfakturerades 76 950 kr den 2 april 2020, fakturanr 899323752. Totalt har 379 881,25 kr debiterats i ärendet.

YRKANDEN M.M.

Uddevalla Vatten AB har yrkat att hela summan för beredning 62 700 kronor tas bort då de redan har betalat för 57,75 timmars beredning efter återupptagandet. De har anfört följande.

Ledningsrättsförrättning för VA som av misstag stängts av tidigare förrättningslantmätare innan ersättningsbeslut och avslutningsbeslut fattats. Ärendet handlades under 2012-2014 och all nedlagd tid under denna period fakturerades. Totalt 149 843,75 kronor.

Ärendet återupptogs i augusti 2019 på begäran av sökande. Tilläggsyrkande vid omstart: möjliggöra en andrahandsupplåtelse av rättigheten samt omprövning av ledningsrättsbeslutet för att anpassa rättighetsytan efter ledningarnas verkliga läge. Mindre justeringar av sträckan krävdes.

Bolaget har mellan augusti 2019 och januari 2020 delfakturerats 153 087,50 kronor. Ny delfaktura inkom i april på belopp 76 950 kronor. Totalt fakturabelopp efter återupptagande av ärendet är 230 037,50 kronor. Bolaget har som tidigare nämnts utöver detta fakturerats av tidigare lantmätare.

Ledningsrättsåtgärder enligt fakturor:

Beredning 90,75 timmar, (h) . I denna summa ingår inte:

Värdering och ersättningsberäkning 25,5 h

Fastighetsutredning, arkivutredning mm 3,25 h

Beräkning och kartframställning 3,5 h

Protokoll och beskrivning 3,5 h

Vad ingår i den beredning som har genomförts under 90,75 timmar utöver de specificerade åtgärderna ovan? Eftersom tid för ovan nämnda punkter debiterats för sig bör beredningen inte kunna ta 90,75 timmar. Nedlagd tid på beredning är orimligt hög i förhållande till vad som återstod i förrättningen speciellt med tanke på att värdering och ersättningsberäkning om 25,5 h debiteras i specificerad post. Det vi genom dagboksbladet kan läsa oss till är att besiktning, sakägarkontakter, beställning av MM1 kan härledas till beredningsarbete. Detta bör inte ha tagit över 90 timmar.

En utredning av Å s:2 och Å 1:10 genomfördes av tidigare lantmätare under överklagandetiden 2014 som hänvisar i dagboksbladet till. Vad de fått till svar från Lantmäteriet är att frågan är aktuell igen, de bör inte behöva betala för en ny utredning av samma samfällighet.

Tillsammans med de två tidigare delfakturorna anser de att det totala beloppet om 230 037,50 kronor är omotiverat högt i förhållande till vad som återstod att göra i förrättningen efter att ärendet återupptogs. Ärendet är ännu ej avslutat utan arbete återstår, vilket naturligtvis innebär ytterligare fakturor.

Totalt fakturabelopp hittills är 379 881,25 kronor.

Lantmäteriet yrkar att överklagandet ska lämnas utan bifall.

Ärendet gäller bildande av ledningsrätt för kommunal vattenledning i Uddevalla och Orust kommun samt bildande av VA-ledningar till förmån för Orust kommun. Ledningsrätten för den kommunala vattenledningen sträcker sig mellan Åh, Ljungskile och Slussen, Orust. Ledningsrätten för den kommunala VA-ledningen går inom den samfälliga strandplanen Ström s:2.

Lantmäteriet är en avgiftsfinansierad myndighet som ska bedriva sin verksamhet enligt principen om full kostnadstäckning Enligt 4 § förordning (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar ska en avgift tas ut beräknad enligt tidsåtgång. Detta innebär att all nedlagd tid som behövts för genomförande av yrkade åtgärder i ett förrättningsärende debiteras från det att en ansökan inkommit till att avslutningsarbete med registrering av ärendet i fastighetsregistret har genomförts. Enligt samma paragraf kan en avgift, baserad på ett fast belopp istället för tidsåtgång, tas ut för vissa arbetsmoment (se Lantmäteriets föreskrift LMFS 2017:6 m.fl.). Tilläggsbelopp tas ut beroende på antal berörda fastigheter. För att minimera risken med dubbeldebitering innehåller föreskriften även en regel om reducerat belopp för förrättningar som var pågående den 1 februari 2018 och som ställs in eller avslutas av Lantmäteriet efter den 30 april 2018.

I ärendet har det debiterats 265,5 timmars arbete hittills, vilket framgår av fakturorna i ärendet. Mot bakgrund av att ärendet är väldigt omfattande och mycket tidskrävande, måste det anses som en högst skälig tidsåtgång i ärendet hittills. Ärendet är till sin art av komplicerad karaktär, vilket kräver handläggning av en specialistlantmätare som debiterar en högre taxa. Klagande har i sitt överklagande framfört önskemål om specificering av tidsåtgången i ärendet som ingår i

arbetsmomentet beredning. I arbetsmomentet beredning innefattas beredning, administrativa åtgärder t.ex. beställa karta, meddela om begärd förrättning, sammanställa akt, lämplighetsprövning. Formulera överenskommelser eller komplettering av ansökan. Bereda t.ex. rättigheter och planer. Upprätta sakägarförteckning. Skicka ut handlingar t.ex. underrättelse om avslut, kallelse m.m. Förbereda sakägarkontakter. Hantera godkännanden, framtagande av fakturaunderlag vid delfaktura. I vissa äldre ärenden ingår även nedlagt tid för diarieföring, bekräftelse av ansökan, fakturering, kontroll av behörigheter och lagfarna ägare. I nyare ärenden debiterar Lantmäteriet dessa inledande arbetsmoment med ett fast belopp.

I ärendet har tid förts enligt löpande räkning. Förrättningskostnaden hittills är nödvändig för att föra ärendet framåt mot slutförande. Nedskrivning har skett med 16,25 timmar i ärendet på grund av byte av förrättningslantmätare, vilket framgår av utdraget ur Lantmäteriets ekonomisystem. Sökande har därför krediterats ett belopp på 23 556, 25 kronor genom en kreditfaktura. Samtliga åtgärder som genomförts i ärendet har varit nödvändiga och framgår av dagboksbladet, aktbilaga DA1.

Förrättningslantmätaren har i ärendet angett att ersättningsbeslut kommer att fattas när ledningarna är anlagda samt att förrättningen kommer att avslutas efter utförandetiden, se aktbilaga PR3. Lantmäteriet vitsordar därför att ärendet felaktigt stängdes av förrättningslantmätaren, eftersom ersättningsbeslut ännu inte har fattats i ärendet. Förrättningskostnaden i ärendet påverkas dock inte av den omständigheten. Vid slutfakturering av ärendet kommer Lantmäteriet att bedöma skäligheten av den totala förrättningskostnaden i ärendet.

Uddevalla Vatten AB (Bolaget) har i genmäle anfört följande. Lantmäteriet menar att ärendet är av komplicerad art. Bolaget anser inte att denna andra del (sedan återupptagande av ärendet 2019) av förrättningen är komplicerad. Följande åtgärder har hanterats i del 2 av förrättningen:

* Mindre justering (lantmätarens ordval i värderingsutredningen) av det beslutade ledningsrättsområdet.

- * Värdering av intrånget på 5 fastigheter, 4 samfälligheter (utredning av samfälligheter utfördes i del 1 av förrättningen) och 1 gemensamhetsanläggning.
- * Andrahandsupplåtelse av ledningsrätt på beslutad sträcka.

Dessa tre åtgärder som skett i del 2 av förrättningen anser de inte vara komplicerade. Enligt dagboksbladet har också ett besiktningsprotokoll upprättats. Tillstånd för vattenverksamhet från mark och miljödomstolen har inhämtats.

Lantmäteriet informerar om att momentet beredning innefattar följande:
"I arbetsmomentet beredning innefattas beredning, administrativa åtgärder t.ex. beställa karta, meddela om begärd förrättning, sammanställa akt, lämplighetsprövning. Formulera överenskommelser eller komplettering av ansökan. Bereda t.ex. rättigheter och planer. Upprätta sakägarförteckning. Skicka ut handlingar t.ex. underrättelse om avslut, kallelse m.m. Förbereda sakägarkontakter. Hantera godkännanden, framtagande av fakturaunderlag vid delfaktura. I vissa äldre ärenden ingår även nedlagt tid för diarieföring, bekräftelse av ansökan, fakturering, kontroll av behörigheter och lagfarna ägare. I nyare ärenden debiterar Lantmäteriet dessa inledande arbetsmoment med ett fast belopp".

De vill kommentera denna skrivelse med vad som varit aktuellt i denna förrättning. Mätfil är beställd från Västvatten och denna har de också levererat. Lantmätaren kan även ha gjort en beställning av karta inom sin organisation men själva kartarbetet är debiterat för sig. Meddelande om begärd förrättning är ej utskickat. Sammanställning av akt har inte skett ännu då förrättningen fortfarande pågår. Lämplighetsprövning är gjord i del 1 av förrättningen, kan ha skett för andrahandsupplåtelsen i del 2.

Överenskommelser är ej upprättade, lantmätaren har tagit fram komplettering av ansökan. Beredning av planer och rättigheter gjordes i del 1 av förrättningen, möjligen har lantmätaren kontrollerat om den mindre justeringen påverkat någon plan eller rättighet. Sakägarförteckning är för del 2 ännu ej upprättad enligt dagboksblad. Utskick av värderingsutredning har skett till samtliga sakägare, samt

kontakt via mail och telefon med sakägare vid 3 tillfällen enligt dagboksblad. Dessa kontakter kan lantmätaren även ha förberett. Inga godkännanden är aktuella i ärendet. Framtagande av fakturaunderlag och delfaktureringar har skett vid 3 tillfällen. Detta är ett äldre ärende så diarieföring av dokument kan ha skett. Kontroll av behörighet och lagfarna ägare har antagligen också skett.

De anser efter denna genomgång att beställning av karta, lämplighetsprövning av del 2, formulering och framtagande av kompletterande ansökan, ev. kontroll av planer och rättigheter för den mindre justeringen, utskick av värderingsutredning, sakägarkontakter samt förberedelser till dessa, fakturering, kontroll av behörigheter och lagfarna ägare inte kan ta så mycket som över 90 timmar.

Slutligen vill de meddela att de inte har någon invändning mot att del 1 av förrättningen kostade 149 844 kronor eller att de specificerade åtgärderna (värdering och ersättningsberäkning, fastighetsutredning och arkivutredning mm, beräkning och kartframställning samt protokoll och beskrivning) i del 2 tagit 35,75 h. Det de inte kan förstå är hur beredningen i del 2 kunnat ta 90,75 h och kostat drygt 160 000 kronor. De vet också att priserna har höjts på förrättningar de senaste åren men att del 2 av ärendet som ännu inte ens är klart redan kostat drygt 80 000 kronor mer än del 1 där det stora arbetet utfördes är anmärkningsvärt.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 16 kap. 8 § fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, avgjort målet utan sammanträde.

Vid fakturering av kostnaderna för en lantmåteriförrättning gäller förordning om avgifter vid lantmåteriförrättningar (1995:1459). Enligt 9 § i förordningen får Lantmåteriet i en förrättning besluta att räkning för utfört arbete ska upprättas innan förrättningen har avslutats eller registrerats (delräkning). Av 12 § i förordningen framgår att beslut om att delfakturering ska ske inte får överklagas. Det som överklagas i målet är delfakturans belopp.

Vidare gäller, enligt 4 § i nämnda förordning, att avgiften antingen ska beräknas utifrån hur lång tid som behövs för handläggning av förrättningen och införande i fastighetsregistret eller om det är särskilt föreskrivet tas ut med ett fast belopp för vissa förrättningar, delar av förrättningar och i vissa fall införande i fastighetsregistret. Det innebär för aktuell förrättning att den redovisade tidsåtgången ska vara vägledande vid bedömningen av vilken avgift som ska utgå för aktuell tidsperiod.

Förrättningen är inte avslutad och domstolen kan därför inte bedöma om delfakturerat belopp är skäligt, som en del i en skälig total förrättningskostnad för de åtgärder som behövs för handläggningen av förrättningen. För att domstolen ska kunna pröva skäligheten av den totala förrättningskostnaden och ha möjlighet att besluta om en eventuell nedsättning på grund av skälighet ska förrättningen ha avslutats. Detta innebär att en materiell överprövning av skäligheten för förrättningskostnaden inte kan ske förrän sluträkning har utställts och överklagats (se RH 2009:32).

Domstolen kan således i detta mål endast pröva om debiterad tid enligt delfaktura står i proportion till det arbete som lagts ned under aktuell period. I en sådan prövning bör även ingå om debiterad tid i delfaktura är sådant som kan anses vara dubbelarbete i förhållande till vad som tidigare har debiterats eller onödigt arbete under tidsperioden.

Av dagboksbladet framgår det att under aktuell period har åtgärder skett v 6, v 10 – 12, v 19 och v 22 såsom kompletterande ansökan inkommit från Orust kommun, information har skickats om registrering av Ström s:11 och s:13, skrivelse om delaktighet i Å s:2 samt påminnelse om återställande av vägområde. Därtill har värderingsutredning och ersättningsberäkning skickats till samtliga sakägare.

Överklagad delfaktura avser, såsom domstolen tolkar tidkortet, perioden från v 5 2020 till v 19 2020. Vid genomgång av lantmäterihandlingar och tidkort är det till vissa delar oklart vad som har utförts i ärendet vad gäller arbetsmomentet beredning

i förhållande till vad som har angetts i dagboksbladet. Det underlag som redovisats i översänd tidrapport och aktiviteter samt Lantmäteriets yttrande är allt för generella för att domstolen ska kunna ta ställning till nedlagd tid i förhållande till handläggningsåtgärder. Flertalet av de aktiviteter som Lantmäteriet omnämnt för arbetsmomentet beredning har inte varit aktuella under den tidsperiod som delfaktura avser.

En tydligare redovisning är nödvändig för att domstolen ska kunna bedöma om nedlagd tid är rimlig i förhållande till det arbete som har utförts, eventuell onödig handläggning och dubbelarbete. Det gäller även för Uddevalla Vatten AB som ska kunna förstå vad delfakturan avser och bedöma om den är rimlig. Om underlaget för att bedöma ersättningens skälighet är ofullständig, får brister i redovisningen gå ut över Lantmäteriet (jfr MÖD F 5529-18).

Lantmäteriet har i yttrandet upplyst om att vid slutfakturering av ärendet kommer bedömning ske av skäligheten av den totala förrättningskostnaden.

Mark- och miljödomstolen bedömer emellertid att det inte är rimligt att delfakturering sker med nedlagd tid gällande arbetsmomentet beredning med hänsyn till ovanstående nämnda brister och oklarheter. Vid en framtida slutfakturering har Lantmäteriet möjlighet att göra en skälighetsbedömning av den totala förrättningskostnaden med hänsyn till ärendets karaktär och art samt nämnda brister. Mark- och miljödomstolen finner av ovan sagda att delfakturan ska nedsättas med 62 700 kr vad gäller momentet beredning. Överklagan ska således bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 28 december 2020, med hänsyn till mellankommande helg

Titti Heina

Göran Carlsson

Domstolens avgörande har beslutats av rådmannen Titti Heina, ordförande, och tekniska rådet Göran Carlsson.